

PAMIATKOVÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Číslo: Z-PUSR-007832/2024

Bratislava, 29. 01. 2024

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky podľa § 26 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov

doručuje VEREJNOU VYHLÁŠKOU

OZNÁMENIE

o zápise národnej kultúrnej pamiatky do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu podľa § 22 ods. 3 zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu, v znení neskorších predpisov.

Na základe rozhodnutia Pamiatkového úradu SR č. PUSR-2023/18611-6/97157/KIR zo dňa 30. 11. 2023, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 8. 1. 2024, bola do registra nehnuteľných kultúrnych pamiatok Ústredného zoznamu pamiatkového fondu zapísaná nehnuteľná kultúrna pamiatka:

- Názov pamiatky: **Cintorín židovský – /1 cintorín židovský, /2 hrobka**
- Číslo v registri zápisov Ústredného zoznamu: **12 347/1-2**
- Adresa

Obec: Bytča	Miestna časť: Hliník nad Váhom
Ulica:	Por. číslo: Súp. číslo:
Okres: Bytča	Kraj: Žilinský
- Katastrálne územie: **Hliník nad Váhom**
Parcelné čísla: **CKN č. 981 (EKN 542/1)**
- Vlastník (správca): **Ústredný zväz židovských náboženských obcí v Slovenskej republike, Kozia 21, 814 47 Bratislava LV nezaložený (parc. CKN č. 981)**

6. Dôvod pamiatkovej ochrany:

Areál židovského cintorína obdĺžnikového tvaru sa do súčasnosti nedochoval v pôvodnom stave, ktorý bol väčší, keďže asi 1/5 plochy (južná časť areálu) zanikla počas výstavby blízkeho derivačného kanála na Váhu a obslužnej cesty v r. 1959-1963. Pôvodne bol obkolesený kamenným múrom, ktorého časť sa zachovala v severnej časti areálu už len v stave sutiny identifikovanej modeláciou terénu a na východnej strane areálu pozostatkami dvoch masívnych betónových stĺpov, ktoré boli pravdepodobne súčasťou múru. Na židovskom cintoríne, pravdepodobne založenom už koncom 18. storočia, bol identifikovaný najstarší náhrobný kameň z r. 1864 a najmladší z r. 1930, avšak neznáma časť kameňov bola z cintorína za posledné polstoročie odcudzená a odvezená (všetky mramorové kamene). Cintorín bol využívaný do začiatku 2. svetovej vojny, po jej skončení a zániku miestnej židovskej náboženskej obce sa nevyužíval a začal rapidne chátrať. Od r. 2021 žilinská náboženská obec v spolupráci s mestom Bytča postupne revitalizuje areál cintorína a obnovila aj hrobku Popperovcov. Náhrobné kamene na ploche cintorína sú zo žuly a pieskovca. Mladšie náhrobníky pochádzajúce najmä zo začiatku 20. storočia majú formu pylónu s výraznou pätkou

a ihlanovým ukončením, časť z nich bola architektonizovaná – doplnená architektonickým tvaroslovím (trojuholníkový nadstavec, rímsy, oblúky alebo profilované pilastre). Náhrobníky nesú väčšinou hebrejský alebo nemecký nápis a ich plocha nesie tradičnú výzdobu – rastlinnú symboliku (smutná vrba, Dávidova hviezda). V rámci obnovy a revitalizácie bolo nanovo postavených resp. vyskladaných asi 30 kamenných náhrobníkov, torzá a fragmenty ďalších náhrobníkov boli uložené do pieskovcového zásyvu vo východnej časti cintorína. Hrobka baróna Leopolda Poppera z Podhrágy (1822-1886) a jeho manželky Evelíny Rosenthalovej (1824-1883) situovaná na západnom okraji areálu cintorína predstavuje dominantnú stavbu celého židovského cintorína. Má podobu otvoreného antického chrámu po obvode so štíhlymi antikizujúcimi stĺpmi iónskeho kánonu, zadnou plnou stenou, architrávom, vlysom, rímsou a tympanónom, pričom celá stavba je vysadená na schodiskové plató. V otvorenom priestore hrobky je umiestnená kamenná doska s biblickým nápisom v nemčine, pričom vstup do podzemného hrobového priestoru je situovaný na východnej strane tesne pred samotnou stavbou, označený jednoduchou kamennou platňou s kovovými úchyty. Hrobka dochovaná v podstatnej miere autenticity hmotovo-priestorového, konštrukčného, materiálového a architektonického prevedenia predstavuje kvalitatívne vysoko hodnotný a v židovskom i kresťanskom prostredí na našom území celkom výnimočný príklad dobovej novoklasicistickej sepulkrálnej architektúry, ktorú v tomto prípade realizovala popredná staviteľská firma (kamenárska spoločnosť) Sommer&Weinger z Viedne.

Areál židovského cintorína spolu s jeho architektonickou dominantou – novoklasicistickou hrobkou baróna Leopolda Poppera a jeho manželky, situovaný v extraviláne pôvodne samostatnej obce Hliník nad Váhom (dnes miestna časť mesta Bytča), predstavuje významnú historickú a architektonickú pamiatku sepulkrálneho charakteru sprítomňujúcu život a osudy členov miestnej židovskej komunity, ktorá nenávratne zanikla v dôsledku tragických udalostí 2. svetovej vojny a holokaustu židovského obyvateľstva. Zároveň oživuje historickú pamäť na tieto udalosti polovice 20. storočia a v tomto kontexte je ich význam predovšetkým ako pamiatky histórie. Plocha židovského cintorína so všetkými vztýčenými i na zemi situovanými náhrobníkmi a náhrobnými kameňmi a hrobkou baróna Leopolda Poppera vykazujú predovšetkým historickú, spoločenskú, urbanistickú, krajinnú, architektonickú, výtvarnú a umelecko-remeselnú pamiatkovú hodnotu.

Ing. arch. Pavol Ižvolt, PhD.
generálny riaditeľ

Za správnosť vyhotovenia: Mgr. Naďa Kirinovičová

Príloha

- Poučenie o právach a povinnostiach vlastníka kultúrnej pamiatky
- Príručka pre vlastníka kultúrnej pamiatky (Vademecum)

Oznámenie o zápise do ÚZPF sa doručuje verejnou vyhláškou na:

1. úradnej tabuli Mestského úradu Bytča
2. úradnej tabuli Pamiatkového úradu SR
3. webovom sídle Pamiatkového úradu SR – www.pamiatky.sk
4. centrálnej úradnej elektronickej tabuli – www.slovensko.sk

Vyvesené dňa:

Zvesené dňa:

Doporučene:

5. Ústredný zväz židovských náboženských obcí v SR, Kozia 21, 814 47 Bratislava (s prílohami)
6. Mesto Bytča, Námestie SR 1/1, 014 01 Bytča

Na vedomie:

7. Krajský pamiatkový úrad Žilina
8. Pamiatkový úrad SR – založenie do spisu (2x)